

вилучених біологічних зразків на місці події та ідентифікувати особи загиблих на місцях обстрілів чи масових поховань.

Отже, методи дослідження ДНК у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень з кожним роком удосконалюються, набирають ширшого застосування і переконливо доводиться багаторічною правоохоронною та експертною практикою.

Список використаних джерел

1. Гусєва В. Перспективи впровадження зарубіжного досвіду використання ДНК-обліків у практику України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. Вип. 119 (2). С. 121–131. DOI: <https://doi.org/10.33270/01211192.121>.

2. Кофанов А. В., Ергард Н. М. Судово-експертна характеристика геному людини та його ідентифікаційних ознак. *Наукові праці Національного авіаційного університету*. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 2021. Вип. 1 (58). С. 185–193. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.58.15327>.

3. Криміналістика: Криміналістична техніка: навчальний посібник / Р.Л. Степанюк, В.О. Гусєва, В.В. Кікінчук та ін. Харківський національний університет внутрішніх справ, 2023. С. 102–441

4. Степанюк, Р. (2021). Криміналістичний ДНК-аналіз: стан і перспективи розвитку в Україні. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Вип. 3 (25). С. 60–80. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2021.05>.

Васюта Юлія Володимирівна,
ад'юнкт кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ СПІЛЬНИХ СЛІДЧИХ ГРУП ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Одним із пріоритетних напрямів сучасної державної політики у сфері правовідносин є міжнародне співробітництво та обмін досвідом. Актуальним питанням залишається процес створення спільних слідчих груп (далі – ССГ) для розслідування кримінальних правопорушень, що залежить від забезпечення належних правових та організаційно-тактичних умов для ефективної взаємодії правоохоронних органів, уповноважених компетентних органів інших держав та міжнародних організацій

під час боротьби зі злочинністю. Перспективним напрямом для України може стати вивчення окремих положень законодавства та практичних ситуаційних підходів іноземних держав зі встановлення чітких алгоритмів дій та інструкцій щодо окремих заходів з протидії транснаціональній злочинності.

Розглянемо досвід створення спільних слідчих груп на прикладі окремих держав. Так, у Сполучених Штатах Америки (США) сформовано досить ефективну систему правоохоронних органів, зокрема, що здійснюють діяльність, спрямовану на проведення досудових розслідувань. У США функціонує розгалужена система суб'єктів, уповноважених здійснювати досудове розслідування. Насамперед існує дворівнева система правоохоронних органів: федеральні та місцеві органи. Федеральні відомства уповноважені здійснювати розслідування кримінальних правопорушень транснаціонального характеру або тих, що становлять загрозу для національної безпеки США. Місцеві правоохоронні інституції відповідають за розслідування кримінальних правопорушень, що вчинені на території певного штату або округу. Для розслідування особливо складних або резонансних кримінальних правопорушень створюються ССГ, до складу яких входять представники федеральних та місцевих органів. Так, слідчі мають широкий спектр повноважень (наприклад, право на обшук, затримання та допит підозрюваних), а відповідно до Кримінального кодексу США здійснюється досудове розслідування. Цим кодексом встановлено правові засади досудового розслідування, зокрема порядок його проведення, повноваження слідчих та права підозрюваних [1, с. 227].

Слід підкреслити те, що в системі досудового розслідування США важливе місце посідає взаємодія різних органів під час забезпечення ефективності та успішності правосудних процесів. Досудове розслідування може розпочинатися або з ініціативи поліції (у зв'язку з виявленням можливих порушень закону), або федеральних агентств, які надають інформацію про ймовірні кримінальні правопорушення. Органи розслідування активно обмінюються інформацією для формування цілісної «картини» подій. У свою чергу, важливою є координація дій між агентствами, що сприяє впорядкуванню та оптимізації розслідування. Яскравим прикладом взаємодії суб'єктів досудового розслідування є створення у 2023 році ССГ у складі Федерального бюро розслідувань, поліції Нью-Йорка та інших місцевих органів

досудового розслідування для розслідування терористичного акту в Нью-Йорку [1, с. 230].

Також у межах вищевказаної проблематики слід зазначити, що у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії (Сполучене Королівство) для ефективної взаємодії центральних та місцевих органів існує ряд механізмів.

По-перше, створення ССГ для розслідування особливо складних та резонансних кримінальних правопорушень (у складі представників центральних та місцевих органів). По-друге, створення груп для координації розслідування кримінальних правопорушень транснаціонального характеру (у складі представників центральних та іноземних органів досудового розслідування). По-третє, інформаційне забезпечення та оперативний обмін інформацією між центральними та місцевими органами досудового розслідування. Так, прикладом взаємодії між органами досудового розслідування у Сполученому Королівстві слугує створення ССГ для розслідування терористичного акту, вчиненого в Лондоні у 2017 році. До складу цієї групи ввійшли представники поліції Шотландії, поліції Лондона та інших центральних органів досудового розслідування [1, с. 230].

Окрім обміну інформацією та користування спільними базами даних, у європейській практиці широко розповсюджені наступні методи:

- спільні слідчі групи (Данія, Австрія, Люксембург, Нідерланди, Туреччина, Португалія, Словенія, Фінляндія);
- міжвідомчі центри розслідувань (Нідерланди, Фінляндія, Швеція);
- відрядження працівників та спільне розпорядження персоналом (Великобританія, Фінляндія, Франція, Норвегія, Іспанія, Італія, Ірландія) [2].

Іноземний досвід дозволяє констатувати той факт, що взаємодія органів досудового розслідування різних країн має позитивний вплив на ефективність розслідування кримінальних правопорушень.

Як зазначає Хороновський О.І. зарубіжний досвід висвітлює приклади уніфікації баз даних та забезпечення правоохоронних структур доступу до них; контролю за фінансовими операціями; створення спеціальних органів з боротьби з організованою злочинністю та побудови моделей правоохоронної системи; ефективного міжвідомчого та міжнародного співробітництва; горизонтальної інтеграції у

формі ССГ, міжвідомчих центрів розслідувань, відрядження працівників та спільного розпорядження персоналом тощо [3, с. 190]. Також акцентуємо увагу на необхідності використання широкого кола спеціалістів, ретельного аналізу норм чинного законодавства та прогнозування практичної значущості й реалізації інноваційних підходів у правоохоронній системі нашої держави.

У свою чергу, у Французькій Республіці (Франція) створено національний механізм відповідальності за міжнародні злочини, що має особливості розслідування організаційного характеру. Національною антитерористичною прокуратурою сформульовано принципи кримінального переслідування міжнародних злочинів, що охоплюють наступні етапи: 1) детальне та задокументоване встановлення фактів зі збором доказів на місці; 2) дослідження деталей щодо походження дій, які складають ці злочини; 3) притягнення до відповідальності осіб. Паралельні розслідування, розпочаті в інших правових системах з урахуванням територіальної, персональної чи міжнародної юрисдикції, спонукають до тісного міжнародного співробітництва, зокрема під час збирання та збереження доказів таким чином, щоб вони були доступні у будь-якій юрисдикції (наприклад, з жовтня 2022 року Франція бере участь у ССГ з Україною, насамперед надає технічну допомогу [4]). Також, крім «цільових» розслідувань, Франція має досвід й структурних розслідувань – «матричне розслідування» (фр. – «enquête matricielle») – розслідування, які можуть охопити усі події, що відбуваються в певній державі або на окремій території, насамперед завдяки міжнародному співробітництву у формі ССГ [5].

Під час розслідування кримінальних правопорушень у Франції зосереджено увагу на аналітичній діяльності (правовий, геополітичний, кримінальний аналіз), що полягає у встановленні численних контактів з іноземними слідчими чи європейськими агентствами/міжнародними організаціями, неурядовими організаціями та французькими адміністраціями. Нині розслідування, що здійснюються у Франції за фактами вчинення кримінальних правопорушень в Україні (при розслідуванні та переслідуванні міжнародних злочинів, вчинених під час міжнародного збройного конфлікту), координуються ССГ. Обсяг доказової інформації викликає ряд питань у межах забезпечення

належного та оперативного обміну доказами не лише завдяки традиційним формам міжнародної правової допомоги, а й механізму, запропонованого Європейським Союзом, – Базис даних доказів основних міжнародних злочинів (Core International Crimes Evidence Database – CICED) [6, с. 187]. З огляду на практичні аспекти, діяльність ССГ може покращити рівень міжнародного співробітництва у подвійному сенсі: шляхом розширення діапазону розслідування та прискорення отримання результатів; інтерактивно та онлайн.

Окрім вищезазначеного, в лютому 2024 року федеральний міністр внутрішніх справ і спільноти Ненсі Фезер і міністр юстиції та громадської безпеки Бразилії Енріке Рікардо Левандовські підписали декларацію про наміри щодо посилення співпраці поліції для боротьби з організованою злочинністю та торгівлею наркотиками. Ця декларація спрямована на розширення використання ССГ. Також країни домовилися про тісний обмін інформацією щодо методів та підходів організованих злочинних угруповань й погодилися сприяти програмам навчання та підвищення кваліфікації. Інтенсифікація поліцейської співпраці в Бразилії має на меті подолати як торгівлю наркотиками, так і торгівлю зброєю, людьми, відмивання грошей та екологічні злочини [7].

Таким чином, дослідження іноземного досвіду створення ССГ для розслідування кримінальних правопорушень має важливу значущість як в теоретичному контексті, так і практичному застосуванні, насамперед дозволяє виявити недоліки у національній правовій системі та адаптувати позитивний іноземний досвід до умов сьогодення. У провідних державах світу сформувалися різноманітні підходи щодо організації діяльності органів досудового розслідування загалом та забезпечення їх спільної діяльності зокрема. З огляду на правові системи й законодавства іноземних країн, вбачаємо позитивний досвід, а саме: формування нормативно-правового базису відповідно до міжнародних стандартів; створення ССГ для розслідування транснаціональних кримінальних правопорушень; формування умов, за яких різні правоохоронні органи у процесі розслідування кримінальних правопорушень самостійно зможуть об'єднувати свої ресурси; використання єдиної інформаційної системи для обміну інформацією; розробка

ефективної системи розподілу компетенцій між різними суб'єктами взаємодії під час досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Коломієць В.І. Зарубіжний досвід взаємодії між органами досудового розслідування та можливості його використання в Україні. *Вісник Кримінологічної асоціації України* № 28 (1). 2023. С. 226-233. DOI: <https://doi.org/10.32631/vsa.2023.1.20>.

2. Олійник Ю.Я., Серeda Т.М. Європейський досвід запобігання організованої злочинності. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика): наук. пр. журн. Міжвід. наук.-досл. центр з пробл. боротьби з організ. злоч.* Київ, 2013. № 1 (29). С. 365-370.

3. Хоронівський О.І. Зарубіжний досвід протидії діяльності транснаціональних організованих злочинних угруповань на шкоду економічним інтересам держави. *Нове українське право*, вип. 2, 2023. С. 185-191. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.2.25>.

4. Lartigue M. Les nouvelles armes de l'Europe de la justice face à la guerre en Ukraine - Pénal | *Dalloz Actualité*. Édition du 3 avril 2023. URL: <https://www.dalloz-actualite.fr/flash/nouvelles-armes-de-l-europe-de-justice-face-guerre-en-ukraine>.

5. Alonso P. Nous avons montré que la justice universelle était digne et concrète (entretien avec la procureure Aurélie Devos). *Monde*. 2020. 4 August. P. 6. URL: [DevosJusticeUniverselleLibe4aout2020.pdf](https://www.lemonde.fr/justice/article/2020/08/04/nous-avons-montre-que-la-justice-universelle-etait-digne-et-concrete_6061182_1683910.html).

6. Пашковський М.І. Особливості розслідування міжнародних злочинів у Франції: досвід для України. *Development trends and improvement of old methods: the 13th International scientific and practical conference (December 12-15, 2023)*. Warsaw, Poland. International Science Group. 2023. 449 p. С. 185-189. DOI: 10.46299/ISG.2023.2.13.

7. Germany and Brazil arrange joint investigation teams to fight organised crime. 26 February 2024. *Federal Ministry of the Interior and Community*. URL: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/EN/2024/02/02_brasilien-suedamerika.html.